

МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2016. – 472 с.

2. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про Департамент інформатизації Міністерства внутрішніх справ України» від 31 січня 2018 р. № 70. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS819.html

3. Carter J. G., Phillips S. W., Gayadeen S. M. Implementing Intelligence-Led Policing: An Application of Loose-Coupling Theory / Journal of Criminal Justice. – 2014. - № 42. - p. 433-442.

Попова Т. В. курсант I курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Науковий керівник: Прокопов С. О.

старший викладач кафедри економічної та інформаційної безпеки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЯ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ВЧИНЕНИХ В ІНТЕРНЕТ ПРОСТОРІ

Глобальна всесвітня мережа, що об'єднує мільйони комп'ютерів у транснаціональну єдину систему Інтернет відкриває широкі можливості спілкування та обміну інформацією. Постійне вдосконалення мережі Інтернет відбувається в процесі кардинальної трансформації сфер праці, дозвілля та політики. Щодня велика верства користувачів мережі свідомо і несвідомо стають правопорушниками. На сьогодні комп'ютерні злочини - це одна з найдинамічніших груп суспільно небезпечних посягань, шахрайство в інтернет або, як в народі говорять інтернет-шахраї. Швидко збільшуються показники поширення цих злочинів, а також постійно зростає їх суспільна небезпечність. Кіберзлочинці стають дедалі стійкішими, підвищують рівень професіоналізму. Анонімність, безконтрольність та вседозволеність дає змогу шахраям господарювати в Інтернеті та відчувати свою безкарність [1].

Подальше дослідження та розроблення соціально-психологічного портрета злочинця, який вчиняє шахрайства в мережі Інтернет, є актуальним і становить не лише теоретичне, а й практичне значення. Можливість визначення соціально-психологічних даних про особу інтернет-шахрая є одним із головних факторів як у

розслідуванні злочину, так і в організації заходів протидії та профілактиці таких злочинів. Поінформованість про властивості особистості суб'єктів злочинної діяльності у сфері вчинення інтернет-шахрайств дає змогу оперативним працівникам, слідчим своєчасно виявляти, розслідувати такі злочини, визначати тактику проведення допиту, криміналістичних операцій [2, с.71-73].

Характеристику особи злочинця становлять ті дані, за якими можна визначати ефективні шляхи розшуку та викриття злочинця [2, с.72-73]. Одним із перших елементів шахрайства є особа злочинця. Під час дослідження особи злочинця важливу роль відіграють як сліди, залишені ним у процесі вчинення злочину, так й інформація про соціально-психологічні риси особи, що дає змогу звузати коло пошуку, виокремити категорії, групи людей і навіть конкретних осіб, які мають унікальні особливості, що є досить складним упродовж розслідування віртуального злочину.

Наявні також певні особливості, що обумовлюють вибір конкретної злочинної діяльності, яку шахрай планує вчинити або вже його скоїв. Тому за видом інтернет-шахрайства, учиненого злочинцем, можна визначити відмінні особливості виражені в наявній сукупності психологічних властивостей та запропонувати її психологічний портрет. Таким чином, під час розслідування конкретних злочинів коло можливих суб'єктів можна істотно звузати.

Психологічна характеристика особи-шахрая базується на концепції, яка запропонована юридичною психологією, згідно з якою в основі складання психологічного портрета відмітними рисами для інтернет-шахрая слід вважати:

Такі особи мають широкий кругозір, високий інтелектуальний рівень, добре орієнтуються на прогнозуванні поведінки та застосувань способів маніпуляції, щодо знаходження слабких сторін жертви, рішучість, уважність, схильність до постійного ризику є фізіологічно необхідним для шахрая. Більшість злочинців мають схильний дар уяви, вони використовують вплив і вміння переконувати людей, вміння викликати довіру. Спостережливі, з швидкою реакцією на обстановку та самоконтроль у різних ситуаціях. Ще до особистих якостей належить уміння привернути до себе навколишніх, відчуті і зрозуміти їх психічні стани.

Щоб спіймати шахрая, слід мислити як він, знати його психологічні особливості поведінки. Це надає можливість зрозуміти методологію формування шахрайства, урахувавши основні його елементи – мотив, можливість, раціональність.

Психологічний аналіз, профілювання інтернет-шахраїв під час розслідування потребує об'єднання інформації з різних джерел, зокрема дослідження та інтерпретація всіх речових доказів, дослідження жертви, надання характеристики особистості злочинця та його поведінки, даних про спосіб злочинних дій, мотив злочинця та можливості вчинити злочин [3, с. 61-63].

Шахрайство являє собою своєрідну “інтелектуальну” злочинну діяльність. Здійснення такої діяльності передбачає, що шахрай у своїй свідомості розробляє різні схеми проведення шахрайської операції. Маючи соціально-психологічну характеристику особи інтернет-шахрая, можна скласти соціально-психологічний портрет, прийоми розробки психологічного портрета злочинця дозволяють

аргументовано висунути версію про ознаки особистості, яка вчинила злочин. Метою його складання є створення загального уявлення про тип особистості злочинця, вироблення стратегії, пропонування варіантів того, як знайти особу, що вчинила злочин. Особливості портрета інтернет-шахрая є підґрунтям для слідчих органів для розслідування злочину, організації заходів протидії та профілактики шахрайств, розроблення тактик ведення допиту, проведення обшуку, затримання тощо[4].

Отже, соціально-психологічна характеристика поведінки особи, яка вчиняє шахрайства в мережі Інтернет, сприятиме вдосконаленню методів розслідування таких шахрайств і вчасному їх виявленню.

Використані джерела:

1. Часопис Київського університету права. – 2010. - № 4. – С. 346-349
2. Антонова Н. О. Психологічна зрілість як основа готовності до професійної діяльності психолога/ Н.О. Антонова, Л.І. Рибачук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/162200>.
3. Теоретичні засади розслідування шахрайства в сучасних умовах : монографія / О. Л. Мусієнко ; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. — Х.: Право, 2009. — 168 с.
4. Брисковська О. М. Соціально-психологічна характеристика особи, яка вчиняє шахрайство в мережі Інтернет / О. М. Брисковська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33270/01201141.70>

Луц Н.А. курсант II курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування

Науковий керівник: Прокопов С.О.

старший викладач кафедри економічної та
інформаційної безпеки
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ОКРЕМИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасна фінансово-економічна криза спричинила кризу традиційних ринкових відносин. Криза з усією силою показала, що нинішнє індустріальне суспільство втрачає енергію розвитку і переважано величезною кількістю невирішених проблем і невизначеностей. Для пошуку подальшого шляху розвитку слід враховувати, що індустріальний період закінчився в кінці минулого століття. Ілюзія